आदर्श प्रश्नपत्रम्

कक्षा षष्ठी प्रथमं (२०१९ - २०)

समयः होरात्रयम्　　　　　　　अंक 80

1 निम्नलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत　　　　　　　　　　　　　　　　(10 अंक)

मम विद्यालयः दिल्ली नगरे अस्ति। मम विद्यालयस्य नाम केन्द्रीयः विद्यालयः अस्ति। मम विद्यालये पंचविंशतिः शिक्षकाः सन्ति। द्वारे द्वौ आदेशपालकौ स्तः। मम विद्यालयस्य भवनंम् अति सुन्दरम् अस्ति। मम विद्यालये एकः प्रधानाचार्यः अस्ति। अत्र एकः उपप्रधानाचार्यः अपि अस्ति। मम विद्यालये एकं कीडाक्षेत्रम् अस्ति। अत्र पञ्चशतं छात्राः पठन्ति। अत्र सर्वे शिक्षकाः योग्याः सन्ति। मम विद्यालयस्य परीक्षा परिणामः अपि सुन्दरः भवति। सर्वे छात्राः उत्तीर्णाः भवन्ति।

क एकपदेन उत्तरत　　　　　　　　　　　　　　　　(½*4=2)

(i) विद्यालयः कुत्र अस्ति ?
(ii) विद्यालये कति शिक्षकाः सन्ति ?
(iii) विद्यालयस्य भवनं कीदृशम् अस्ति ?
(iv) कौ द्वौ स्तः ?

ख पूर्णवाक्येन उत्तरत　　　　　　　　　　　　　　　　(1*2=2)

(i) सर्वे शिक्षकाः कीदृशाः सन्ति ?
(ii) के उत्तीर्णाः भवन्ति ?

ग गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं लिखत　　　　　　　　　　　　　　　　(2)

घ निर्देशानुसारम् उत्तरत　　　　　　　　　　　　　　　　(1*4=4)

(i) "अत्र पञ्चशतं छात्राः पठन्ति" अत्र विशेषणपदं किम् अस्ति ?

1 पठन्ति　　2 पञ्चशतम्　　3 छात्राः

(ii) "सर्वे छात्राः उत्तीर्णाः भवन्ति" अत्र कर्तृपदं किम् अस्ति ?

1 उत्तीर्णाः　　2 भवन्ति　　3 छात्राः

(iii) "मम विद्यालयः अस्ति " अत्र सर्वनामपदं किम् अस्ति ?

1 अस्ति　　2 मम　　3 विद्यालयः

(i)"द्वौ आदेशपालकौ स्तः " अत्र क्रियपदं किम् अस्ति ?

1 स्तः　　2 आदेशपालकौ　　3 द्वौ

Scanned by CamScanner

खण्डः "ख"

(रचनात्मक कार्यम्) 10

प्रश्न 2 मञ्जूषायां प्रदत्त पदानां सहायतया पत्रं पूरयित्वा पत्रं पुनः लिखत - 1*5

सेवायाम्

श्रीमन्तः प्रधानाचार्य महोदयाः

डी०ए०वी० पब्लिका स्कूल

नव देहली

तिथि :

श्रीमन्

सविनयं (1) __________ इदम् अस्ति यत् अहम् (2)__________ पीडया रूग्णः अस्मि। अस्मात् (3)__________ श्वः विद्यालयं न आगमिष्यामि। कृपया (4)__________ यच्छतु।

भवदीयः शिष्यः

(5)__________

कक्षा षष्ठी

मञ्जूषा

अवकाशं , ज्वरस्य ,निवेदनं ,सुरेशः ,कारणात्

प्रश्न 3 चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तपदैः पञ्च वाक्यानि लिखत :- 1*5=5

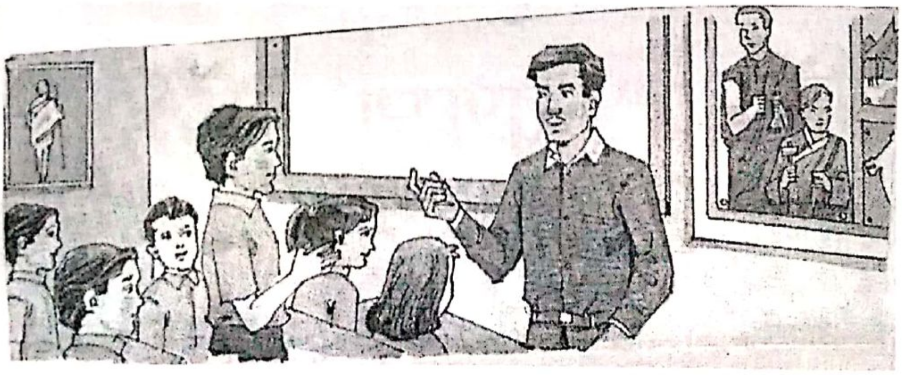

कक्षाः,छात्राःअध्यापकःतिष्ठन्ति,पृच्छति,पाठयति,पठन्ति,चित्रं,अस्ति,पश्यन्ति

मञ्जूषा

Scanned by CamScanner

खण्डः "ग"

(अनुप्रयुक्त व्याकरणम्) 30

प्रश्नं 4 रेखांङ्कित पदानां सन्धिं सन्धिविच्छेदं वा कुरुत 4

(1) हिम +आलय ः = ____________

(2) परम +अर्थ ः = ____________

(3) विद्या + आलयः = ____________

(4) तथापि = ____________ + अपि

प्रश्न 5 उचितैः शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पूर्ण वाक्यं पुनः लिखत (1*4=4)

(1)_______मातरं नमति। (देवं ,देवः , देवौ)

(2) एतानि _______ मधुराणि सन्ति। (फलानि , फलस्य ,फलम)

(3) _______पत्राणि पतन्ति। (लतासु ,लतायाः , लतान्)

(4) _______गृहम् अत्र अस्ति। (तस्य ,तम् ,सः)

प्रश्न 6 प्रदत्त संख्यां संस्कृतेन लेखित्वा पूर्ण वाक्यं पुनः लिखत- (1*4=4)

1 ______________________ (5) बालकाः धावन्ति।

2 सभायाम् ______________________ (19) महिलाः तिष्ठन्ति।

3 मम पार्श्वे ______________________ (8) पुस्तकानि सन्ति।

4 बालः ______________________ (2) फले खादति।

प्रश्न 7 उचित अव्ययपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत (1*4=4)

1 ______________ आगच्छ।

2 ईश्वरः ________________ अस्ति।

3 त्वम् ______________ गच्छसि ?

4 अद्य अहम् ______________ आपणं गमिष्यामि।

मञ्जूषा

सर्वत्र , अपि , अत्र , कुत्र

Scanned by CamScanner

प्रश्न 8 रेखांङ्कित पदेषु विभक्ति तत्कारणं च लिखत। 6

1 विद्यालयम् परितः वृक्षाः सन्ति।

2 नदीम् उभयतः जनाः भ्रमन्ति।

3 अहम् विद्यालयम् गच्छामि।

4 सैनिकः दुष्टं प्रति धावति।

प्रश्न 9 उचित धातुरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा वाक्यानि पुनः लिखत।

1 बालकाः उच्चैः ________________ । (हसथः , हसन्ति, हसामि)

2 त्वम् विद्यालयम् ________________। (गच्छन्ति ,गच्छामि ,गच्छसि)

3 आवाम् भोजनम्________________। (खादिष्यावः ,खादिष्यति ,खादिष्यथ)

4 लता पाठम्________________। (पठामि ,पठन्ति ,पठति)

प्रश्न 10 वाक्येषु प्रकृति प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य लिखत

1 मोहितः भोजनम् (खाद् +क्त्वा) ________________ पठति।

2 सीता पाठम् (पठित्वा)__________+_________पठति।

3 त्वम् (खेल् +क्त्वा) ______________ गच्छसि।

प्रश्न 11 उपसर्गान् पृथक् कृत्वा संयोज्य वा लिखत (1*3=3)

1 माता मिष्टान्नम् ________________।(आ +नयति)

2 वृक्षाः (_____) +(_____) (उपकाराय) भवन्ति ।

3 सैनिकः ________________ (प्र +हरति) ।

खण्डः "घ" पठित अवबोधनम् 30

प्रश्न 12 अधोलिखितं गधांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत 5

अहं मित्रैः सह क्रीडामि।अस्मकं विद्यालये अनेकाानि चित्राणि सन्ति।चित्राणि सुन्दराणि सन्ति।वयं मिलित्वा सुन्दराणि चित्राणि पश्यामः।वयं मिलित्वा गीतानि अपि गायामः।वयं मिलित्वा क्रीडाक्षेत्रे क्रीडामः धावामः च।अध्यापकाः अध्यापिकाः च स्नेहेन पाठयन्ति ।वयम् अपि स्नेहेन पठामः अध्यापकानाम् च सम्मानं कुर्मः।

क) एकपदेन उत्तरत

1 अनेकानि चित्राणि कुत्र सन्ति?

Scanned by CamScanner

2 अहम् कैः सह क्रीडामि?

ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत--

1 वयम् केषाम् सम्मानं कुर्मः?

2 के स्नेहेन पाठयन्ति?

ग) निर्देशानुसारम् उत्तरत----

1 "आदरं" इति पदस्य पार्यायपदं किमस्ति ? 1*2=2

क) सम्मानम् ख) धावामः ग) चित्राणि

2 "वयम् मिलित्वा गीतानि अपि गायामः "अत्र अव्ययपदं किमस्ति ?

क) वयम् ख) गायामः ग) अपि

प्रश्न 13 श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत 5

उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः।

न हि सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ।।

1 एकपदेन उत्तरत -- (1/2*2=1)

क) कार्याणि केन सिध्यन्ति ?

ख) किम् मनोरथैः कार्याणि सिध्यन्ति ?

2 पूर्णवाक्येन उत्तरत --- (1*2=2)

क) कस्य मुखे मृगाः न प्रविशन्ति ?

ख) उद्यमेन कानि सिध्यन्ति ?

3 निर्देशानुसारम् उत्तरत ---- (1/2*4=2)

क) "परिश्रमेण" इति पदस्य पर्यायपदं किम् ? (हि ,उद्यमेन ,कार्याणि)

ख) "निर्गच्छन्ति" इति पदस्य विपरीतार्थकपदं किम् ? (सिध्यन्ति ,प्रविशन्ति ,मुखे)

घ) "उद्यमेन हि कार्याणि सिध्यन्ति" अत्र अव्ययपदं किम् ?(उद्यमेन ,कार्याणि ,हि)

ध) "सुप्तस्य सिंहस्य प्रविशन्ति" अत्र विशेष्यपदं किम् ?(सप्तस्य ,सिंहस्य, प्रविशन्ति)

प्रश्न 14 अधोलिखितं संवादं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत (5)

अध्यापिका : छात्राः आगच्छत , अद्य वयं समुद्रतटं चलामः।

Scanned by CamScanner

(हर्षिताः छात्राः समुद्रतटं गच्छन्ति)

सागरः -मित्राणि ! तत्र पश्यत। जले बहवः विचित्राः जन्तवः सन्ति ।

सर्वे -आम् वयं पश्यामः।

श्रुतिः - अरे ! तत्र एकः मत्स्यःदीव्यति।

शैलेशः -आम्। सः कः मत्स्यः अस्ति?

अध्यापिका - अयं स्वर्णिमः मत्स्यः अस्ति।अस्य वर्णः स्वर्णसदृशः भवति।अतः सः दीव्यति।

मीनाक्षी - अयं सुन्दरः मत्स्यः अस्ति।

मोहितः - "टर्र टर्र " इति कस्य ध्वनिः जलात् आगच्छति?

अध्यापिका - अयं मण्डूकः अस्ति।

सागरः -किं मण्डूकः जले वसति ?

अध्यापिका - मण्डूकः तु जले भूमौ च उभयत्र वसति ?

1 एकपदेन उत्तरत (1/2*2=1)

क) कः दीव्यति ?

ख) हर्षिताः छात्राः कुत्र गच्छन्ति ?

2 पूर्णवाक्येन ऊत्तरत (1*2=2)

क) जले कीदृशाः जन्तवः सन्ति ?

ख) कः जले भूमौ च उभयत्र वसति ?

3 निर्देशानुसारम् उत्तरत

क("अयं मण्डूकः अस्ति।" अत्र क्रियापदं किम् ? (1*2=2)

1 मण्डूकः 2 अस्ति 3 अयम्

ख) "अयं सुन्दरः मत्स्य अस्ति" अत्र कर्तृपदं किम् ?

1 सुन्दरः 2 अस्ति 3 मत्स्यः

प्रश्न 15 उचित शब्दैः श्लोकपूर्ति कुरूतः (1/2*8=4)

क) प्रियवाक्यप्रदानेन ___________ तुष्यन्ति ___________।

Scanned by CamScanner

तस्मात् तदेव ______________ वचने का ____________।।

मञ्जूषा :-

दरिद्रता , वक्तव्यं ,सर्वे , जन्तवः

ख) चन्दनं शीतलं ___________चन्दनात् अपि ___________।

चन्द्रचन्दनयोः ___________ शीतला ___________ ।।

मञ्जूषा :-

चन्द्रमा , साधुसङ्गति ,लोके ,मध्ये

प्रश्न 16 रेखांङ्कित आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत (4)

क) <u>हरिणः</u> मुक्तः अभवत्।

ख) वयं <u>विद्यालये</u> पठामः क्रीडामः च।

ग) एते <u>वीरबालाः</u> सन्ति।

घ) लोके <u>चन्दनम्</u> शीतलम् भवति।

प्रश्न 17 अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा उचितैः पदैः अन्वयं पुरयत (1*4=4)

क) चन्दनं शीतलं लोके चन्दनात् अपि चन्द्रमाः।

चन्द्रचन्दयोः मध्ये शीतला साधुसङ्गति।।

अन्वयः - ___________ (1) चन्दनं शीतलं चन्दनात् अपि _____ (2)। चन्द्रचन्दयोः _____ (3) साधु सङ्गतिः (4) _____।

प्रश्न 18 अधोलिखितानां पदानाम् उचितार्थैः सह मेलनम् कृत्वा लिखत (1/2*6=3)

1	पाठशाला	अग्रे अग्रे
2	पुरः पुरः	शोभनः
3	सुन्दरः	विद्यालयः
4	क्रीडामः	पृथ्वी
5	अध्यापिका	खेलामः
6	वसुधा	शिक्षिका

Scanned by CamScanner